

Піхоцька О.М.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-1916-4510>*

Попович Н. П.

*студентка 3 курсу Інституту економіки і менеджменту,
Національний університет «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0001-7613-8258>*

ЕЛЕКТРОННА ВАЛЮТА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

JEL Classification: G28
SECTION “Economics”: Економіка

Анотація. У статті досліджено питання цифровізації національного валюти, передумови та перспективи впровадження електронної валюти в Україні як окремого виду електронних грошей. У рамках дослідження розкривається міжнародний досвід центральних банків, які досліджували можливості випуску власної цифрової валюти. Висвітлено сучасну позицію України щодо визнання нової грошової одиниці та її правового регулювання, макроекономічного ефекту, варіанти бізнес-моделі випуску е-гривні. Наголошено, що для підвищення рівня фінансової інклюзії суспільства, зменшення частки готівкових розрахунків в обігу, пришвидшення зручності і прозорості платежів, Національний банк України в 2016-2018 р. одним із перших центральних банків у світі почав досліджувати можливість випуску цифрової валюти центрального банку (CBDC) – е-гривні, як інноваційного, захищеного інструменту для здійснення роздрібних платежів.

Ключові слова: національна валюта, цифрова валюта, електронна валюта, електронні гроші, е-гривня, грошовий ринок.

Annotation. The article examines the digitalization of the national currency in Ukraine, prerequisites and prospects for introduction of electronic currency as a separate type of electronic money. The study discloses the international experience of central banks that explored the possibility of issuing their own digital currency. On the global money market, the first full-fledged release of the electronic national monetary unit, the Sand Dollar, was performed by the Central Bank of the Bahamas; according to calculations, expected useful life of the Sand Dollar, during which it will go through the process of full depreciation, is 5 years. Analysis of the net book value of the Sand Dollar project for 2020-2021 indicates extremely low growth rates (1.17%), but expenses and accumulated depreciation increased by 21.48% and 435.51%, respectively. Such dynamics indicate that the “payback” rate of the Sand Dollar has significantly increased already during the second year of implementation. It is emphasized that the expediency of digitalization of China's national currency is determined by two factors: private sector influence and leveling dependence of international currency market transactions on the US dollar and SWIFT interbank settlement system. The current position of Ukraine regarding the recognition of the new monetary unit and its legal regulation, macroeconomic effect, options of the business model of issuing the e-hryvnia are highlighted. It was emphasized that in order to increase the level of financial inclusion, reduce the share of cash payments,

speed up payments, make them more convenient and transparent, in 2016-2018 the National Bank of Ukraine – one of the first central banks in the world – began to explore the possibility of issuing a central bank digital currency (CBDC) – e-hryvnia as an innovative, secure tool for retail payments. As of today, there are two versions of e-hryvnia model under development by the National Bank: centralized, which assumes that the only possible issuer of the e-hryvnia is the National Bank, and decentralized, in which the real issuers of digital monetary units are commercial banks, although under control of the National Bank. It was determined that Ukrainian money market is the most prepared for the introduction of digital currency among all other European countries that are working on such projects as “The State in a Smartphone” and launch of “Diia” national application.

Keywords: national currency, digital currency, electronic currency, electronic money, e-hryvnia, money market.

Вступ

Розвиток інноваційних технологій у фінансовій сфері потребує змін грошової системи, зокрема використання в розрахунках нових платіжних інструментів, важливе місце серед яких займають електронні гроші. На сьогоднішній день електронні гроші активно розвиваються, як важливий елемент фінансової інфраструктури будь-якої країни є перспективним та зручним платіжним інструментом; значно спрощують грошовий оборот в країні, скорочують транзакційні витрати на реалізацію товарів і послуг. В Україні електронні гроші почали використовуватися вітчизняними економічними агентами для розрахунків в мережі Інтернет. Однак, запровадження і використання електронних грошей, має певні труднощі, що пов'язано, перш за все, з недостатнім досвідом роботи підприємств, державних органів та споживачів з системами електронних коштів і платежів. Саме тому сьогодні актуальним питанням залишається вивчення сфери використання електронних грошей, їх переваг та недоліків.

Окремі аспекти сутності електронних грошей в Україні досліджують науковці Т. Батракова, Г. Давидовська, Н. Лесько, Д. Лозовик, В. Міщенко, М. Мороз, М. Радченко, М. Савлук, Н. Шишкова та інші. Незважаючи на активне функціонування електронних грошей, у вітчизняній науковій літературі немає однозначного визначення електронних грошей, яке б повністю розкривало їх економічну та правову сутність.

Метою даного дослідження є розкриття сутності електронних грошей та визначення їх переваг та недоліків використання.

Результати

Для об'єктивного дослідження перспектив впровадження електронної валюти в Україні першочергово конкретизуємо досліджуване поняття як елемент фінансової системи. Слід розпочати із дефініції електронних грошей. У ст.1 п.14 Закону України «Про платіжні послуги» електронні гроші визначено як одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей.[1] Іншими словами, електронні гроші є нічим іншим, як особливий запис на електронному рахунку їх емітента (тобто, банку), який підкріплений наявністю реальних фізичних грошових засобів. Електронні гроші, за вимогою власника рахунку, у будь-який момент можуть бути обміняні на їх паперовий еквівалент, а також, за наявності необхідної технічної бази, допускаються до використання власником у платіжних операціях.

Як зазначалося, що серед представників наукових шкіл поняття «електронні гроші» визначаються неоднозначно. Як зазначає Н. Лесько, що за економічною сутністю електронні гроші є третьою формою грошей, що значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових

платіжних систем. [2, с.280] Г. Давидовська зазначає, що електронні гроші виражають три основні три складові поняття – економічну, технічну та юридичну. Економічна складова пояснюється тим, що електронні гроші – це міра вартості та засіб платежу. З технічної точки зору, електронні гроші зберігаються в електронному вигляді на електронному технічному пристрої, вони не доступні безпосередньому фізичному сприйняттю. З юридичної точки зору, електронні гроші є зобов'язанням емітента, з яким кореспондує право вимоги власника електронних грошей щодо їх погашення, тобто обміну на звичайні готівкові або безготівкові гроші. [3]

Н. Шишкова, Є. Мороз підкреслюють, що електронні гроші, на відміну від традиційних грошей, мають ряд переваг, а саме: низька вартість транзакцій, висока швидкість здійснення операцій, а також портативність й можливість забезпечення конфіденційності та анонімності. Внаслідок цього використання електронних платежів дає змогу отримати значні економічні вигоди усім суб'єктам економіки України. [4, с. 49]

Електронна валюта становить окремих вид електронних грошей, а разом і нову галузь досліджень, оскільки є цілковитим новаторством у сфері державних фінансів. За своєю природою цей вид грошей є найближчим до поняття криптовалюти, проте фактично базується на системі CBDC (*Central Bank Digital Currencies*). Таким чином, головну відмінність складає особа емітента – на відміну від криптовалютного майнінгу, яким може займатися будь-який зацікавлений суб'єкт, що володіє необхідним технічним забезпеченням (фінтех корпорації), випуск електронної валюти є виключною прерогативою центрального банку країни, що планує запустити її в обіг. Генеральна ідея полягає у наданні національній електронній валюті статусу цілковитого еквівалента фідуціарних грошей, який, за бажання власника, може бути використаний у будь-якій транзакційній операції.

Запровадження електронної валюти відкриває перед центральними банками широкий спектр як переваг та важелів впливу на економіку, так і ризиків.

По-перше, це підвищення рівня операційної стійкості грошей. За неможливості використання готівки, електронна валюта може створити гідну їм альтернативу, а до того ж рівень зручності їх використання є куди більшим. Проте постає питання автономізації CBDC-систем: за умови перевищення попиту на електронну валюту перед традиційною, проблема залежності від електропостачання та інтернет-зв'язку викликають занепокоєння. Важливо підкреслити і ймовірність зростання кібер-ризиків, адже від надійності механізмів захисту у кібер-просторі безпосередньо залежить користувачька безпека грошових резервів.

По-друге, електронна валюта здатна створити умови для зростання рівня фінансової інклюзії. Запуск електронної валюти може значно розширити спектр доступу населення до фінансових послуг, проте існує ризик, що частина залишиться поза межами диверсифікації діджитал систем в силу різних суспільно-економічних факторів та особливостей, притаманних конкретній країні. Втім, очевидним є той факт, що вкладені в розвиток CBDC кошти і потреба забезпечення рівня їх корисності створюють стимули для реформування і інших соціо-фінансових сфер. [5]

По-третє, використання цифрової валюти дозволить відслідковувати транзакційні операції та динаміку грошового обороту в режимі реального часу, що неможливо у випадку готівкових грошей. Це дозволить розширити рамки фінансової звітності та надасть центральним банкам додаткову опорну базу даних для вирішення поточних і прогнозування майбутніх проблем. Однак постає питання, чи виникне попит на цифрову валюту серед населення країн, економіки яких зазнають глибокого впливу корупційних та бюрократичних процесів, уникнення оподаткування? В рамках такої ситуації існує два варіанти розвитку подій: цілковита модернізація фінансової та грошово-кредитної системи країни або ж відмова від ідеї CBDC як потенційно перспективної.

Рамки результативності впровадження електронної валюти центрального банку на світовому грошовому ринку доволі розмиті, оскільки успішних досліджень було проведено не так і багато. Перший повноцінний випуск в обіг електронної національної грошової одиниці, яка дістала назву «Піщаний Долар», здійснив Центральний банк Багамських островів. Офіційно цей процес

розпочався у жовтні 2020-го року. Після тривалого конкурсного відбору та кількох пілотних тестів, провайдером технологічних платформ для імплементації модернізованої ініціативи платіжної системи було обрано NZIA Limited. Головним фактором спонукання при розробці цього проекту було і є питання інфраструктури. Багами є архіпелагом із 700 островів, з яких населеними є всього 30. Як наслідок, диверсифікація банківської логістики вимагає значних фінансових витрат, та навіть за таких умов частина населення Багам не мала стабільного доступу до банківських відділень, банкоматів чи терміналів. Відсутність потреби у паперових грошах має всі шанси нівелювати цю проблему, оскільки, по-перше, обслуговування електронних платформ коштуватиме банкам значно менше, а, по-друге, платіжна система Піщаного Долара не передбачає цілковитої залежності від смарт гаджетів чи наявності мережі Інтернет, попри те, що більшість операцій таки здійснюються через мобільні застосунки, у деяких випадках оплата послуг чи товарів можлива навіть у режимі «офлайн». Як платіжний інструмент Піщаний Долар базується на системі блокчейн, а отже у розрізі технологічного підґрунтя є усі підстави називати такий грошовий засіб криптовалютою центрального банку.

За підрахунками Центробанку Багамських островів, очікуваний термін корисного використання, протягом якого Піщаний Долар повинен пройти процес повної амортизації, складає 5 років [6].

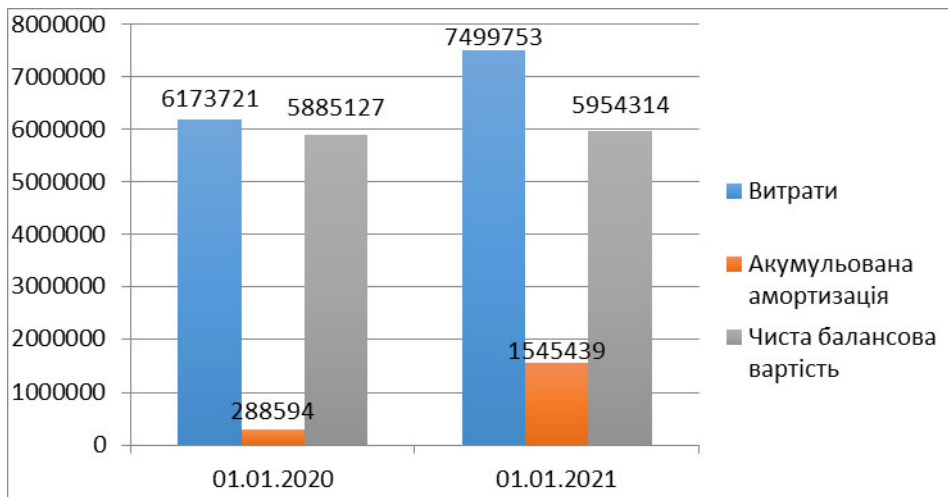

Рис. 1. Динаміка чистої балансової вартості проекту «Sand Dollar» за період 2020-2021 рр.
Джерело: [6].

Як видно із рис.1, у 2021 р. чиста балансова вартість впровадження в обіг Піщаного Долара практично не зросла (темп зростання складає 1,17%, що у рамках загального обсягу є мізерним показником). Втім наявні помітні зміни у витратах та амортизаційних накопиченнях: темпи зростання складають відповідно +21,48% та +435,51%. Варто підкреслити, що кумулятивні показники 2020-го року характеризують період близько трьох місяців. Така динаміка свідчить про те, що рівень «окупності» Піщаного Долара помітно зріс уже впродовж другого року впровадження. Припускаючи, що рівень умов використання був однаковим протягом усього 2021-го року, обсяг квартальної акумуляованої амортизації складе 386359,75 дол. США. Навіть за такої ймовірності цей показник перевищує квартальний обсяг у 2020-му р. на 33,88%.

Очевидним є висновок, що протягом наступних трьох років, Центральний банк Багамських островів має всі шанси амортизувати повну вартість проекту як такого. При цьому варто зауважити, що реакція населення на запровадження цифрової національної валюти була і є позитивною, що лише підтверджує її перспективність. Особливо це стосується розвитку банківської системи, оскільки потреба у витратах на забезпечення фізичного доступу клієнтів до відділень якщо не

нівелюється повністю, то в разі зменшиться. Це дозволить зосередити увагу комерційним банкам на питаннях функціональної диверсифікації, а отже і розширити рамки попиту на свої послуги.

Послугуючись експериментальним досвідом Китаю у галузі впровадження електронної національної валюти, цілком справедливим буде стверджувати, що причинно-наслідкові зв'язки та фактори спонування у центробанків різних країн цілком відмінні.

У випадку Китаю, доцільність цифровізації національної валюти полягає у двох основних факторах:

1. Вплив приватного фінансового сектору. В рамках існування фінансової системи Китаю, приватний сектор все більше тяжіє до розширення повноважень та функціональної диверсифікації у галузі інноваційної діяльності. За оцінками Національного Банку Китаю (далі НБК), така тенденція здатна дестабілізувати ситуацію на внутрішньому фінансовому ринку та похитнути результативність важелів впливу, якими послуговується влада. Як наслідок, НБК прийняв рішення про централізацію новаторської ініціативи у своїх руках – до проекту центробанку свої доробки інтегрують найбільші цифрові розробники Китаю. Така тактика покликана консолідувати вектори державної фінансової політики і таргетів приватного сектору.

2. Нівелювання залежності міжнародних трансакцій валютного ринку від долара США та системи міжбанківських розрахунків SWIFT. Амбіції Китаю щодо посилення впливу на світовій політичній та фінансовій аренах не є таємницею. Саме тому НБК цілком справедливо розцінює електронну національну валюту, по-перше, як метод автономізації та відмежування від міжнародних систем, доступ до яких напряму визначає життєздатність та стабільність внутрішніх фінансів Китаю; по-друге, як спосіб підсилення власного авторитету та визначник вектору діяльності НБК, як передового на світовій арені. Враховуючи те, що США гальмує дослідження можливостей запуску електронного долара, Китай прагне здобути першість на цифровому валютному ринку. Станом на 2021 рік, НБК навіть оголосив інтернаціоналізацію юаня однією із своїх офіційних цілей.[7] Офіційна назва електронного юаня – DCEP (*Digital Currency Electronic Payment*); також відомий як e-CNY. Над його створенням НБК працював від 2014 року, проте повноцінний запуск проекту (все ще на правах тестового варіанту) відбувся у серпні 2020-го р.

До 2022 р. розподіл тестових 40-ка мільйонів юанів (6,2 мільйона доларів США) між громадянами Пекіна відбувалися на правах лотереї, за якою кожен охочий мав змогу через два банківські застосунки подати заявку на участь, щоб виграти один із 200000 так званих червоних пакетів, кожен з яких містив 200 юанів.[8] Втім, у січні 2022 року НБК заявив про розширення проекту та його модернізацію, а причиною послугувало долучення до розробок двох фінтех компаній-гігантів – Alibaba і Tencent. Очевидним є той факт, що серед країн-світових лідерів успіхи Китаю у галузі досліджень шляхів цифровізації національної валюти однозначно заслуговують на увагу. Проте, серед китайських аналітиків постало інше питання: чи відповідають амбіції Китаю із монополізації ринку цифрової валюти центробанків інтересам населення? *Лінхао Бао*, аналітик консалтингової компанії Trivio China, після січневої заяви НБК висловився так: «У нас є великі питання стосовно того, чи збираються споживачі користуватися цим чи ні... Я не вбачаю вагомих стимулів, тому що досі мають місце суперечки щодо використання цифрових юанів», – сказав він. «Ви повинні завантажити програму, зареєструватися, а потім поповнити гаманець. Я не впевнений, що споживачі виявлять бажання проходити ці додаткові кроки».[9] Як результат виникають серйозні сумніви щодо доцільності впровадження таких проектів з точки зору достатності внутрішнього попиту. До того ж, за його низького рівня рано чи пізно виникне потреба перекриття витрат, передбачених на проект, що може створити дисбаланс у розділі бюджетних витрат Китаю.

Окрему увагу слід приділити розвитку галузі цифровізації національної валюти в Україні. Національний банк України із 2016-го р. досліджував потенціал та технологічні можливості України у створенні е-гривні. Зауважимо, що західні експерти оцінюють український грошовий ринок найбільш підготовленим до впровадження цифрової валюти серед усіх інших країн Європи,

котрі працюють над подібними проектами. Втім, розпочати слід із характеристики, так званого, платіжного ландшафту в Україні.

За даними НБУ, впродовж 2016-2018 рр. кількість платежів та переказів через СЕП НБУ, карткові перекази та системи переказу коштів зросла на 44 млн. шт., 1366 млн. шт. і 123 млн. штук відповідно. Така динаміка безперечно свідчить про зростання ролі безготівкових переказів серед користувачів.

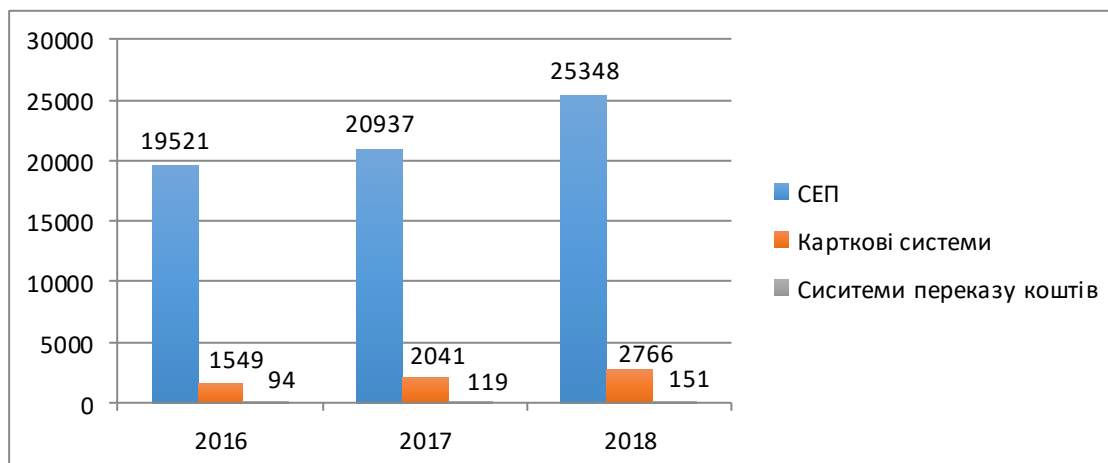

Рис. 2. Обсяг платежів та переказів, здійснених в межах України, млрд. грн.

Джерело: [10].

Якщо ж розглядати той же період обсяг платежів, то цілком очевидно, що превалюючу частку займає саме СЕП НБУ. До слова, це єдина в країні система міжбанківських переказів, яка забезпечує 97% міжбанківських переказів в нац. валюті.

Найбільше операцій в Україні здійснюється у карткових платіжних системах із застосуванням платіжних карток. Станом на 01.01.2019 р. кількість платіжних карток, емітованих українськими банками, становила 59,4 млн шт., з яких 62% (або 36,9 млн шт.) – активні платіжні картки. Кожна дев'ята активна платіжна картка в Україні була безконтактною – 4,0 млн шт. (зростання на 44,3% порівняно з початком 2018 року). Ключовим показником розвитку безготівкової економіки є частка безготівкових операцій від загального обсягу операцій з платіжними картками, яка за підсумками 2018 року становила 45,1% (відповідно до цільових показників проекту “Cashless economy” у 2020 році вона має становити 55%).[10]

За 2021 рік кількість емітованих платіжних карток в Україні зросла на 21,3% – із 73,4 млн шт. до 89,1 млн шт. Загалом кількість емітованих платіжних карток стабільно зростала січня - листопада приблизно на 1 % щомісяця, а в грудні зросла відразу на 11% порівняно з листопадом. У цьому ж році із використанням платіжних карток здійснено 7817,1 млн операцій на суму 5091,7 млрд грн. Із використанням платіжних карток здійснено 7039,9 млн шт. операцій на суму 3 099,1 млрд грн.(на 40,3% більше, ніж у 2020р.)

Таким чином торік 9 із 10 операцій були безготівковими (90,1% від загальної кількості операцій із платіжними картками). Частка безготівкових операцій за сумою становила 60,9% від усіх операцій із платіжними картками. У 2020 році ці показники були нижчими – 87% та 55,8% відповідно. [11]

Таким чином можна стверджувати, що значна частина населення схильна (і з кожним роком усе більше) до використання безготівкових грошей та операцій. Така тенденція свідчить про те, що цифрова валюта, ймовірно, має усі шанси зустріти високий рівень попиту серед населення у випадку широкомасштабного випуску її в обіг.

Станом на сьогодні у доробку НБУ існує два варіанти моделі випуску е-гривні: централізована і децентралізована. Централізована модель передбачає, що єдиним можливим

емітентом е-гривні є НБУ. Відповідно, реєстраційні, облікові та валідаційні процеси стануть його виключною централізованою прерогативою. У цьому випадку комерційні банки виконуватимуть посередницьку роль агента розповсюдження цифрової валюти серед користувачів. До речі, використання електронних гаманців розглядається також у двох варіантах – ідентифікаційне та анонімне. Переваги централізованої моделі цифровізації гривні полягають, в першу чергу, у зменшенні кількості готівкових грошей в обороті, регуляторної і статистичної прозорості проекту, а також у зниженні витрат приватного банківського сектору – підтримка та модернізація блокчейн-платформи коштуватиме менше за випуск в обіг пластикових карток. Втім, виникають питання стосовно того, як швидко НБУ зможе пристосуватися до цілковито нової сфери грошового управління. Також викликає занепокоєння проблема високих витрат на повноцінний запуск електронної Платформи, які, вочевидь, повністю залежатимуть від ресурсів НБУ, а їх нестача може спровокувати гальмування розвитку проекту.

Для масштабування проекту з точки зору вигоди як для грошової системи країни, так і користувачів (іншими словами, така тарифна сітка має враховувати стимули для створення попиту на цифрову гривню) НБУ розробив схему стягнення комісійної плати за користування е-гривнею (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок ставок комісійної винагороди за використання е-гривні (централізована модель)

Поточна ситуація на ринку	Е-гривня
Для торговців:	
<ul style="list-style-type: none"> • 1,8-2,1% + 250 грн – вартість безготівкових операцій (оплата товарів та послуг) • 0,1-0,5% - вартість зберігання та перевезення готівки 	<ul style="list-style-type: none"> • До 1,0% - вартість операцій з е-гривнею (оплата товарів та послуг)
Для фізичних осіб:	
<ul style="list-style-type: none"> • 1% + 5грн – перекази з картки на картку (P2P); • 1% + 19 грн – поштовий переказ “Укрпошта” на адресу отримувача; • 0,3-2% – переказ із використанням інтернетбанкінгу; • 1% (мінімально 10 грн) – переказ із використанням платіжного доручення; • 1,5% + 5 грн - зняття готівки в банкоматах інших банків 	<ul style="list-style-type: none"> • 0% – перекази між е-гаманцями; • 0,5% – купівля е-гривні (із них 0,05-0,1% системна комісія, 0,4% – комісія агента) • 0,5 % – погашення е-гривні (із них 0,05-0,1% системна комісія, 0,4% – комісія агента)

Джерело: [10].

Децентралізована модель е-гривні передбачає, що реальними емітентами цифрових грошових одиниць будуть комерційні банки, хоч і перебуватимуть під контролем НБУ. Реєстраційні та ідентифікаційні процеси, вочевидь, також визначаються сферою впливу КБ. Перевагою такої моделі є зменшення обсягу готівки, а також можливість отримання комісійних. Слід підкреслити, що на відміну від централізованої, нівелюється ризик перетікання ліквідності від комерційних банків до НБУ. Проте виникає питання, за яким принципом НБУ обиратиме серед банків кандидатів для інтеграції у проект, а також проблема ресурсів для розвитку нової платіжної інфраструктури.

Безпосередній пілотний тест (закритий) е-гривні було проведено у 2018 році. Практична частина (вересень-грудень 2018 р.) передбачала випуск в обіг 5443 цифрових гривень. Учасники робочих груп здійснили 391 операцію.

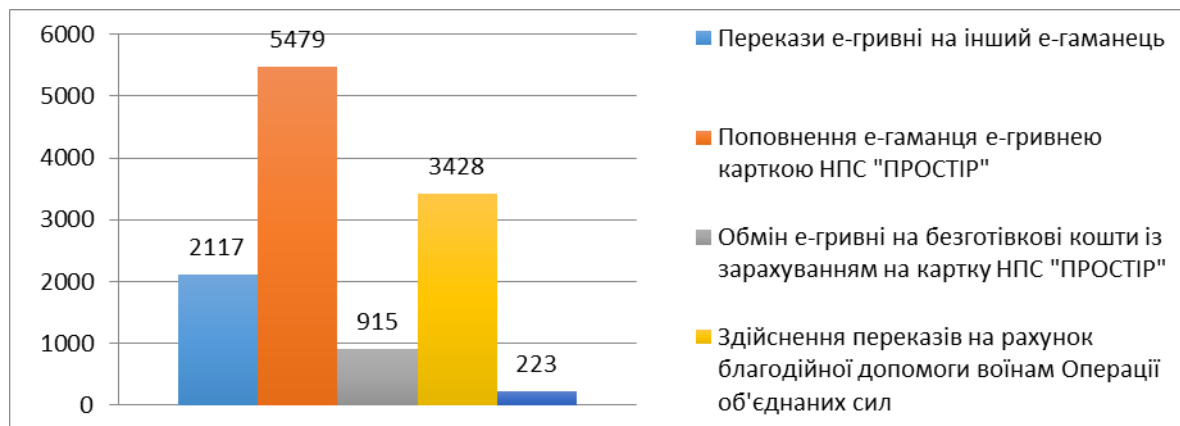

Рис. 3. Суми операцій, здійснених під час пілотного тесту використання е-гривні (станом на 15.12.2018)

Джерело: [10] .

Як видно із рис. 3, найбільші суми операцій припадають на поповнення е-гаманця та здійснення переказів на рахунок благодійної допомоги воїнам ООС. До участі у пілотному тестуванні було також залучено популярного провайдера мобільних послуг LifeCell – успішність цього виду тестувань підтверджують життєздатність проекту.

Попри реальні успіхи пілотного тесту у розрізі технологічної перспективи, станом на кінець 2018 року НБУ все ще не володів конкретними аналітичними даними, оцінка яких могла б окреслити перспективу попиту. Власне з цієї причини у 2021 р. НБУ запустив опитування серед ста провідних експертів українського фінансового ринку. Згідно з результатами, 60% опитаних вважають, що користувачами е-гривні мають бути як фізичні/юридичні особи, так і банки (міжбанківські перекази); 36% розглядають за доцільне використання е-гривні виключно фізичними та юридичними особами; решта 4% вважають можливим використання е-гривні тільки для міжбанківських розрахунків.[12]

У розрізі питання альтернативи, яку здатна становити е-гривня у випадку її використання для роздрібних безготівкових платежів респонденти надали такі відповіді (рис. 4):

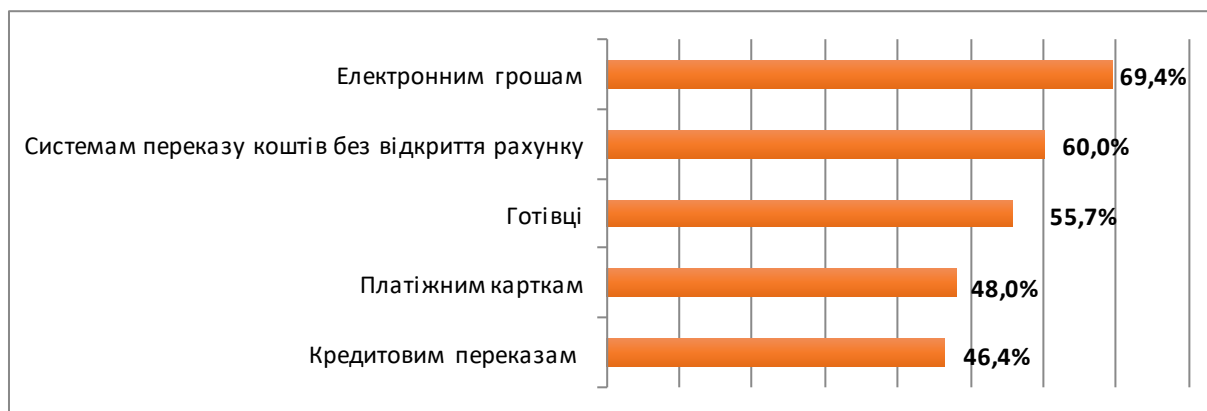

Рис.4. Е-гривня як альтернатива на грошовому ринку

Джерело: [12].

Попри те, що однією із основних цілей впровадження е-гривні НБУ вбачає скорочення обсягу готівки, на думку експертів, найбільш перспективною є альтернатива заміщення цифровізованою валютою саме електронних грошей. Готівка ж у пріоритетному ряді респондентів займає третє місце. Втім, доцільно зауважити, що жоден із запропонованих НБУ варіантів, з точки зору опитаних фінансових фахівців, не важить менше 45%. На думку автора, така реакція з боку представників фінансового ринку свідчить про те, що, за умови ефективного впровадження е-гривні у використання, а також якісної і швидкої реакції НБУ на критичні поточні зміни, національна цифрова валюта має шанси зайняти певну частку ринку у розрізі кожної форми обігових грошей. Вочевидь, в першу чергу адекватного попиту від користувачів слід очікувати саме при створенні такого грошового засобу як достойної заміни для електронних грошей, проте, якщо врахувати оцінку українського фінансового ринку як найбільш готового серед європейських до впровадження цифрової валюти, то доцільно припускати і варіант розширення проекту.

Висновки

Якщо ж розглянути перспективи е-гривні з точки зору готовності користувачів використовувати, а НБУ оперувати виключно новою формою грошового засобу, цілком доцільно пригадати досвід українців при запуску національного застосунку «Дія». Опираючись на користувацький досвід автора, відгуки інших користувачів та реакцію іноземних експертів, справедливим буде підкреслити, що станом на сьогодні у світі не існує повноцінних конкурентоспроможних альтернатив українській Дії – беззаперечним висновком є очевидний ІТ потенціал України (до того ж, у даному випадку зосереджений в руках урядової ініціативи). «Держава у смартфоні» та її популярність також доводить готовність українського суспільства до цифрового новаторства у сфері відносин із державою.

Не менш важливим є питання потенційного впливу цифрової валюти на макроекономічну складову. Пілотний тест е-гривні 2018-го року, з об'єктивних причин, не дав можливості оцінити взаємозв'язок між цифровізацією національної грошової одиниці та процесами макрофінансів держави. Втім, цілком очевидним є той факт, що запровадження е-гривні – чи то за централізованою чи за децентралізованою моделлю – стане початком реструктуризації банківської системи як такої. Слід розглянути два основні можливі ризики: неконтрольовані інфляційні коливання та криза ліквідності. Стосовно першого НБУ дотримується чіткої позиції про неможливість результатування цифрової валюти у ріст інфляції, оскільки у будь-якому випадку процес емітування е-гривні перебуватиме під жорстким контролем. Втім аспект ліквідності викликає занепокоєння, оскільки достеменно оцінити такого роду процеси без реального практичного впровадження по-суті є неможливим. До того ж, криза ліквідності матиме безпосередній вплив на стійкість фінансової (і банківської в тому числі) системи. Іншими словами, цифровізація валюти з однаковою імовірністю може принести цілковитий успіх, або ж запустити кризовий процес, що в свою чергу тягне ризики виникнення соціально-економічних шоків.

Станом на сьогодні, з об'єктивних причин, через повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації від 24-го лютого 2022 року НБУ був змушений тимчасово заморозити проект. Проте перспективи його розвитку не доцільно вважати нівельованими – по закінченню геополітичної кризи, створеної росією, дослідження цієї галузі модернізації української національної грошової одиниці буде поновлено.

Список використаних джерел

1. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Лесько Н. В., Сливка М. М., Красько С. А. Правове регулювання електронних грошей в Україні. Порівняльно-аналітичне право. № 6. 2019. С. 279-282

3. Давидовська Г. К. Електронні платежі та електронні платіжні системи України. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/11167/1/%D0%95%D0%BB_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96.PDF
4. Шишкова Н Л., Мороз Є Ю. Електронні гроші: сутність та проблеми використання в Україні. Економічний вісник. 2017. N 4. С. 39–51.
5. Central bank digital currencies: foundational principles and core features. <http://www.bis.org/>, 2020. 21 p. URL: <https://www.bis.org/publ/othp33.pdf>.
6. 2021 Annual report. 2022. 129 p. URL: <https://www.centralbankbahamas.com/viewPDF/documents/2022-05-05-11-51-31-CBOB-2021-Annual-Report-and-Financial-Statements.pdf>.
7. Yefremov D. Digital yuan on the foreground: initial conclusions from the Chinese experiment. *Kitaĕznavĕi doslidĕznĕnĕ*. 2021. No. 1. P. 165–172. URL: <https://doi.org/10.51198/chinesest2021.01.165>.
8. Kharpal A. China is pushing for broader use of its digital currency. *CNBC*. 2022. URL: <https://www.cnbc.com/2022/01/11/china-digital-yuan-pboc-to-expand-e-cny-use-but-challenges-remain.html>.
9. Kharpal A. China to hand out \$6.2 million in digital currency to Beijing residents as part of trial. *CNBC*. 2021. URL: <https://www.cnbc.com/2021/06/02/china-digital-currency-beijing-to-hand-out-6point2-million-in-trial.html>.
10. Аналітична записка за результатами пілотного проекту "Е-гривня". Київ: Нац. банк України, 2019. 45 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/-Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf?v=4.
11. Обсяги безготівкових розрахунків в Україні перевищили 5 трлн. грн. URL: <https://finclub.net/ua/news/v-ukraini-zrostaiut-rozrahunky-cashless.html>
12. Результати опитування щодо можливості запровадження е-гривні. Київ: Нац. банк України, 2021. 20 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/E-hryvnya_2021.pdf?v=4.